

Tworzenie programów studiów w systemie ECTS z wykorzystaniem efektów kształcenia

Seminarium bolońskie

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Warszawa, 13 marca 2009

Ryszard Rasiński, Uniwersytet Łódzki
Ekspert boloński, rasinski@uni.lodz.pl

Plan prezentacji:

1. Nowa filozofia kształcenia (studiów)
2. Cele kształcenia a efekty kształcenia
3. Domena wiedzy Blooma (1956) a efekty kształcenia
4. Domena zachowań a efekty kształcenia
5. Przykład efektów kształcenia dla modułu
6. Efekty kształcenia dla programu studiów
7. Punkty zaliczeniowe ECTS
8. Przyporządkowanie punktów ECTS
9. Zamiast podsumowania

1. Nowa filozofia kształcenia

NAUCZANIE

UCZENIE SIĘ

Kształcenie zorientowane na studenta
[ang. *student centered learning*]

Pytania zadawane absolwentowi

DAWNIEJ:

**co zrobiłeś (jakie przedmioty studiowałeś),
żeby uzyskać dyplom?**

OBECNIE:

co potrafisz zrobić po uzyskaniu dyplomu?

2. Cele kształcenia a efekty kształcenia (przy tworzenie programów studiów)

Etapy postępowania:

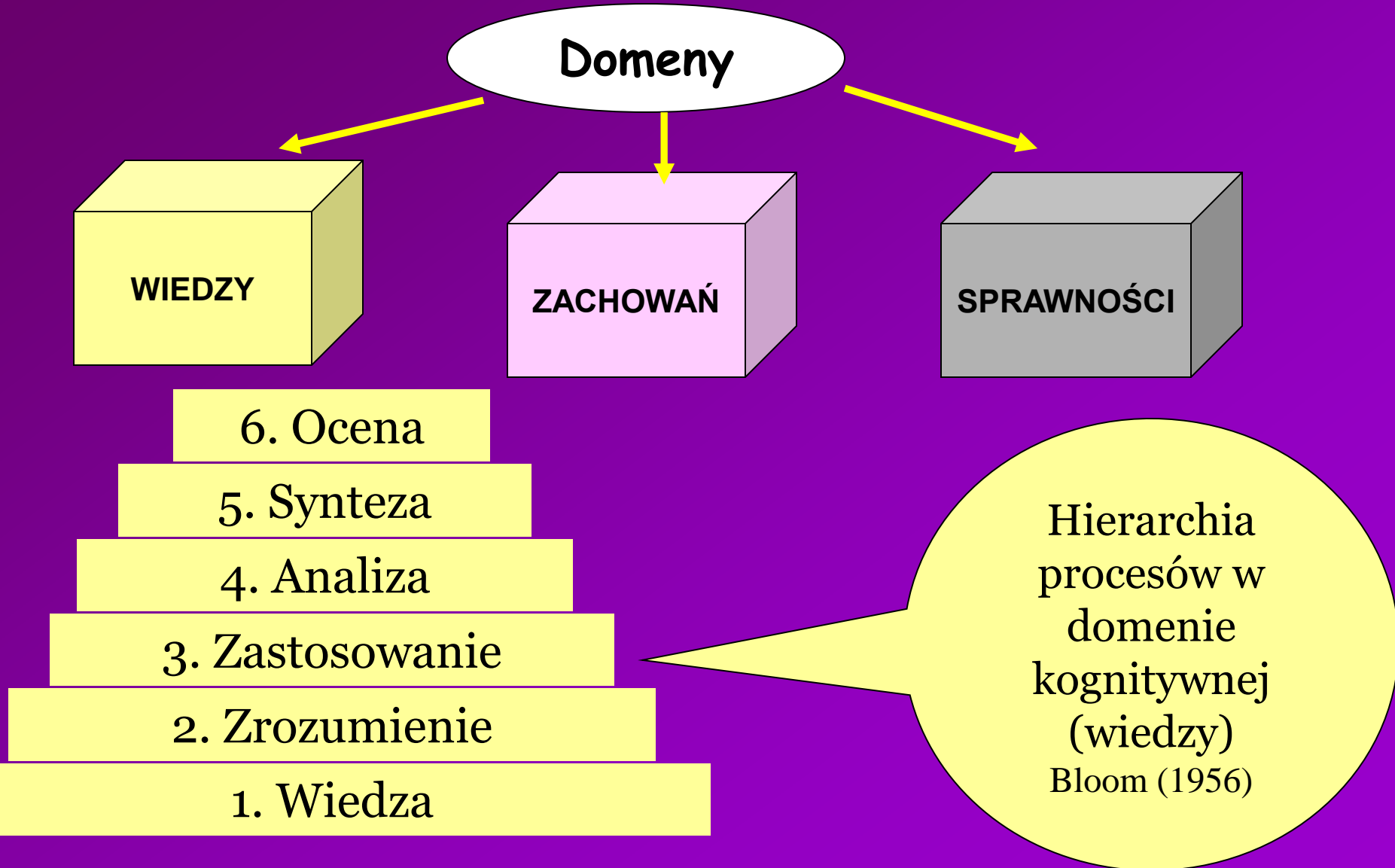
1. Określenie celów kształcenia (studiów)
2. Określenie efektów kształcenia
3. Przypisanie punktów ECTS do efektów kształcenia

Cele: szeroki, ogólny opis intencji nauczania; wskazuje co nauczyciel zamierza zawrzeć w przedmiocie nauczania (studiów). Cele są zwykle pisane z punktu widzenia nauczycieli.

Efekty kształcenia: specyfikacje tego co student/absolwent powinien umieć, rozumieć, potrafić zademonstrować po ukończeniu danego etapu kształcenia, czyli uzyskaniu przypisanych do tego etapu punktów ECTS.

Efekty kształcenia definiujemy tak, aby były obserwowalne i mierzalne, tzn. aby można było sprawdzić ich osiągnięcie.

3. Domena wiedzy wg Blooma (1956)

3.1 Poziom 1-wiedza

Wiedza (knowledge)

Umiejętność przywoływania i pamiętania faktów (bez konieczności ich rozumienia)

Czasowniki do opisu poziomu 1

nazwij, opisz, pokaż, wylicz, wymień, zbierz, zdefiniuj, znajdź, itp.

3.1 Wiedza

Przykłady efektów kształcenia:

- ➊ **Wymień** kryteria, jakie należy uwzględnić przy leczeniu pacjenta chorego na zapalenie płuc.
- ➋ **Określ**, jakie zachowania świadczą o nieprofesjonalnym podejściu adwokata do klienta.
- ➌ **Opisz** historię Celtów od najwcześniejszych świadectw do migracji na Wyspy.

3.2 Poziom 2- zrozumienie

Zrozumienie (comprehension)

Umiejętność rozumienia (understanding) oraz interpretacji (interpreting) zebranych bądź nabytych informacji.

Czasowniki do opisu poziomu 2

oszacuj, powiąż, przekształć, przetłumacz
skonstruuj, wyjaśnij, zakwalifikuj, zróżnicuj itp.

3.2 Zrozumienie

Przykłady efektów kształcenia:

- ❶ **Przetłumacz** fragment tekstu medycznego z j. angielskiego na polski.
- ❷ **Zróznicuj** prawo cywilne i prawo karne.
- ❸ **Opisz** siły hamujące rozwój systemu oświaty irlandzkiej w XIX-tym wieku.

3.3 Poziom 3- zastosowanie

Zastosowanie (application)

Umiejętność wykorzystania nabytych informacji w nowych sytuacjach, np. do rozwiązywania problemów.

Czasowniki do opisu poziomu 3

oblicz, opracuj, rozwiąż, użyj, zastosuj, zbuduj, zilustruj, zademonstruj, itp.

3.3 Zastosowanie

Przykłady efektów kształcenia:

- 1 **Zastosuj** wiedzę o kontroli zakażeń do praktyki konserwacji urządzeń medycznych.
- 2 **Pokaż**, jak zmiany w prawie karnym wpłynęły na liczbę więźniów w Polsce międzywojennej.
- 3 **Zbuduj** chronologię najważniejszych wydarzeń w historii Irlandii w XIX-tym wieku.

3.4 Poziom 4- analiza

Analiza (analysis)

Umiejętność dekompozycji informacji na elementy składowe, np. odnajdywanie zależności przyczynowo-skutkowych.

Czasowniki do opisu poziomu 4

porównaj, przetestuj, sklasyfikuj, uporządkuj, zanalizuj, zademonstruj itp.

3.4 Analiza

Przykłady efektów kształcenia:

- ➊ **Zanalizuj** możliwe skutki prywatyzacji szpitali w Polsce.
- ➋ **Porównaj** prawo o wykroczeniach przed i po ostatnich zmianach kodeksowych.
- ➌ **Sklasyfikuj** na skali ważności społeczne skutki rewolucji francuskiej.

3.5 Poziom 5- synteza

Synteza (synthesis)

Umiejętność łączenia w całość składowych nabytej wcześniej wiedzy.

Czasowniki do opisu poziomu 5

opracuj, podsumuj, rozwiń, sformułuj, uogólnij, zorganizuj, zrekonstruuuj itp.

3.5 Synteza

Przykłady efektów kształcenia:

- ❶ **Opracuj** program rehabilitacji pourazowej dla pacjenta oddziału ortopedycznego.
- ❷ **Sformułuj** projekt statutu dla organizacji pozarządowej.
- ❸ **Podsumuj** przyczyny i skutki rewolucji październikowej 1917 roku.

3.5 Poziom 6- ocena

Ocena (evaluation)

Umiejętność wydania osądu/opinii o wartości/przydatności nabytej wcześniej wiedzy do wskazanych celów.

Czasowniki do opisu poziomu 6

obronić, ocenić, osądzić, poprzeżyć, podsumować, skrytykować, zaopiniować, zarekomendować itp.

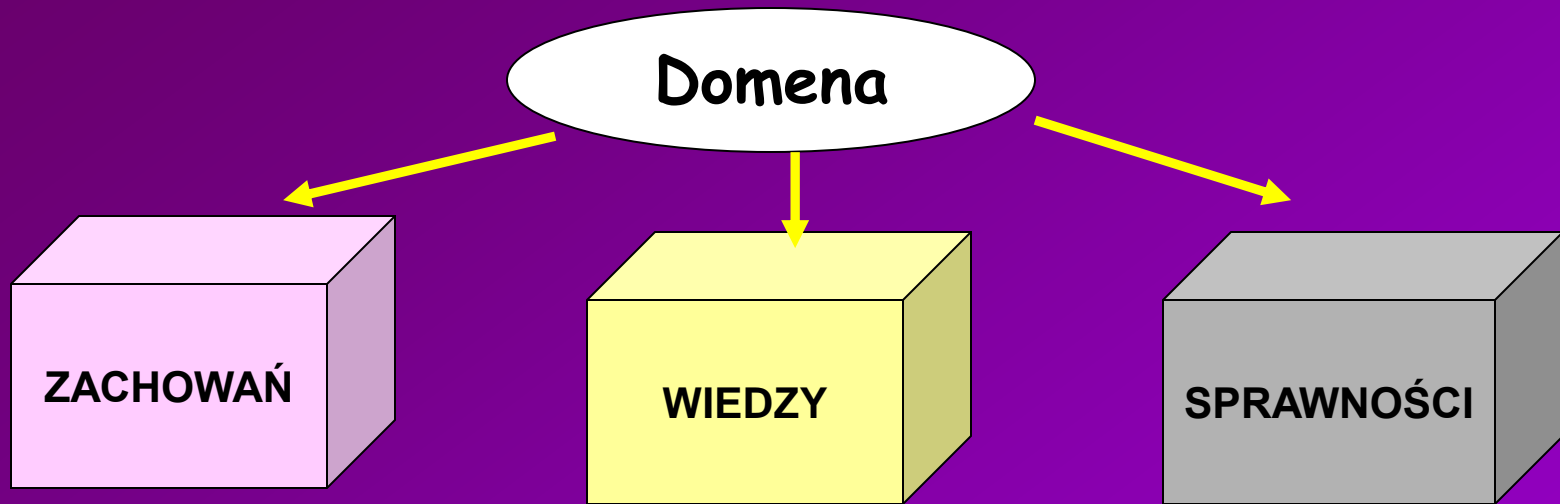

3.6 Ocena

Przykłady efektów kształcenia:

- 1 **Oceń** rolę sportu w promocji zdrowia wśród młodzieży.
- 2 **Zaopiniuj** poprawność (formalną i merytoryczną) statutu organizacji pozarządowej.
- 3 **Podsumuj** krytycznie wkład partii politycznych w kształtowaniu ustroju powojennej Irlandii.

4. Domena zachowań a efekty kształcenia

5. charakteryzowanie

4. organizowanie

3. wartościowanie

2. odpowiadanie

1. otrzymywanie

Hierarchia procesów w domenie afektywnej (zachowań) Bloom (1956)

4.1 Efekty kształcenia w domenie zachowań

Przykłady efektów kształcenia:

- 1 **Wykaż się** umiejętnością rozmowy z pacjentem i opisanie podejmowanych wobec niego działań medycznych.
- 2 **Przestrzegaj** zasad dyskrecji (poufności) w relacjach z klientem kancelarii adwokackiej.
- 3 **Akceptuj** konieczność przestrzegania zasad obiektywizmu w sytuacji publicznej oceny działań innych osób, np. w relacji nauczyciel-uczeń.

5. Przykład efektów kształcenia dla modułu Economics 1102 (University College Cork)

Po ukończeniu tego modułu studiów student powinien być w stanie:

Wymienić i zdefiniować podstawowe wskaźniki ekonomiczne.

Rozróżniać między polityką monetarną a fiskalną państwa.

Zorganizować i poprowadzić księgowość przedsiębiorstwa.

Sformułować właściwą politykę budżetową przedsiębiorstwa.

Ocenić politykę fiskalną rządu i jej wpływ na kierunki rozwoju branży.

6. Przykład efektów kształcenia dla programu studiów informatycznych II stopnia (University College Cork)

Po ukończeniu tego programu absolwent powinien być w stanie:

Rozwiązywać problemy informatyczne w środowisku i miejscu pracy.

Budować (tworzyć) duże systemy informatyczne i administrować nimi.

Wykonywać zlecone zadania w projektach zespołowych zawierających komponent informatyczny.

Organizować i realizować seminaria informacyjne zgodne z aktualnymi standardami wiedzy fachowej.

Komunikować się w sposób skuteczny ze środowiskiem zawodowym, jak również ze społecznością odbiorców usług informatycznych.

7. Punkty zaliczeniowe ECTS

Zarządzenie Nr 13 z 25.08.06 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego

§ 5 (Punkty zaliczeniowe)

1) **Wszystkim elementom** programu studiów prowadzonych na UW przypisuje się punkty zaliczeniowe. Liczba punktów zaliczeniowych jest atrybutem przedmiotu. Liczba ta może być całkowita lub połówkowa.

2) Punkty zaliczeniowe odzwierciedlają łączny czas pracy studenta (udział w zajęciach, odrabianie prac domowych, przygotowanie do egzaminu itd.) niezbędny do opanowania wiedzy i nabycia umiejętności wymaganych do zaliczenia przedmiotu na **przeciętnym** poziomie.

Jeden punkt zaliczeniowy odpowiada 25-30 godzinom pracy studenta.

7. Punkty zaliczeniowe ECTS

[uzupełnienie zasad podstawowych]

U1) W systemie studiów dziennych student ma obowiązek uzyskania 60 punktów zaliczeniowych w trakcie roku akademickiego.

[Dopuszczalne jest nierównomierne obciążenie punktowe semestrów, np. 28+32, 27+33, itp.]

7. Punkty zaliczeniowe ECTS

[uzupełnienie zasad podstawowych]

U2) Wartość punktowa przedmiotu jest wielkością bezwzględną, **niezależną od systemu studiów** (dienne, zaoczne, wieczorowe), w którym przedmiot jest oferowany.

[W szczególności wartość punktowa nie ma bezpośredniego związku z ilością godzin kontaktowych przypisanych do przedmiotu.]

7. Punkty zaliczeniowe ECTS

[uzupełnienie zasad podstawowych]

U3) Przedmioty, które nie kończą się żadną formą oceny efektów kształcenia (ewaluacją studenta), mają zerową wartość punktową.

[np. zajęcia z WF powinny mieć zerową wartość punktową, chyba że kończą się sprawdzianem teoretycznym.]

8. Przyporządkowanie punktów ECTS

Definiujemy zakładane efekty kształcenia dla każdego przedmiotu.

Szacujemy nakład pracy studenta potrzebny do osiągnięcia założonych efektów kształcenia.

Przypisujemy przedmiotom wartości punktowe, przyjmując, że 1 punkt zaliczeniowy to 25-30 godz. pracy studenta.

8. Przyporządkowanie punktów ECTS

Sumujemy tak wyznaczone wartości punktowe w skali semestru, roku akademickiego i całego programu studiów.

W przypadku dysproporcji w semestralnych, rocznych lub całkowitych obciążeniach studenta:

- Przenosimy wybrane przedmioty na inne semestry
- Zmieniamy liczbę przedmiotów obieralnych w semestrze
- Redefiniujemy wybrane przedmioty modyfikując planowane efekty kształcenia.

[Decyduje zasada 1 rok akademicki = 60 punktów ECTS]

Diagram programu studiów I stopnia w systemie ECTS

FA I	PRZEDMIOTY	SEMESTR 1				SEMESTR 2				
		wykład	kon./ćwicz.	Forma zaliczenia	ECTS	wykład	kon./ćwicz.	Forma zaliczenia	ECTS	
		Liczba godz. w tyg.				Liczba godz. w tyg.				
I. BLOK PRZEDMIOTÓW PODSTAWOWYCH I KIERUNKOWYCH										
	Historia literatury brytyjskiej	-	-	-	-	-	2	ocena	3	
	Gramatyka opisowa	-	2	ocena	3	-	2	ocena	3	
	Kultura i historia Anglii	-	2	ocena	3	-	2	ocena+egz.	4	
	Kultura i historia USA	-	-	-	-	-	2	ocena	3	
	Wstęp do literaturoznawstwa	2	-	ocena	3	-	-	-	-	
	Fonetyka	-	2	ocena	3	-	2	ocena	3	
	Praktyczna nauka jęz. ang.	-	12	ocena	9 ₂₁	-	10	ocena+egz.	10 ₂₈	
II. BLOK PRZEDMIOTÓW KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELSKIEGO										
	Metodyka nauczania jęz. ang.	2	-	ocena	3	-	-	-	-	
	Metodyka: naucz. elem. język.	-	2	ocena	3 ₂₁	-	-	-	-	
	Metodyka: naucz. soraw. język.	-	-	-	-	-	2	ocena	3 ₂₁	
III. BLOK PRZEDMIOTÓW KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO										
	Historia filozofii	-	-	-	-	1	-	ocena	1	
	Wychowanie fizyczne	-	2	zaliczenie	0	-	2	zaliczenie	0	
	Podstawy informatyki	-	1	ocena	1 ₂₁	-	1	ocena	1 ₂₁	
IV. BLOK PRZEDMIOTÓW OGRANICZONEGO WYBORU (student wybiera jeden przedmiot z oferty semestralnej)										
	Systemy edukacji w Europie	-	-	-	-	1	-	ocena	1 ₂₁	
	Wstęp do socjologii	-	-	-	-	1	-	ocena	1 ₂₁	
	Historia Unii Europejskiej	-	-	-	-	1	-	ocena	1 ₂₁	
					28					
						32				

9. Zamiast podsumowania

Po zapoznaniu się z tą prezentacją odbiorca powinien być w stanie:

Zdefiniować pojęcie „efekty kształcenia”.

Zróżnicować efekty kształcenia i cele kształcenia.

Podać przykład efektu kształcenia dla trzech wybranych poziomów w domenie wiedzy wg. Blooma (1956).

Podać przykład efektu kształcenia w domenie zachowań.

Opisać pojęcie „punkt zaliczeniowy ECTS” i jego własności.

Opisać procedurę przypisywania punktów ECTS do przedmiotu.

Dodatkowe źródła informacji

1. Efekty kształcenia, ich definiowanie i stosowanie:

Kennedy, D. , *Writing and Using Learning Outcomes: A Practical Guide*, University of Cork, Ireland, Cork 2007

http://www.bologna-handbook.com/docs/downloads/C_3_4_1.pdf

2. Zasady tworzenia programów studiów w systemie ECTS:

Saryusz-Wolski, T., *System akumulacji punktów ECTS jako metoda zarządzania elastycznym modelem studiów*, FRSE Warszawa 2004

http://www.menis.gov.pl/proces_bolonski/aktualnosci/system_akumulacji_punktow.pdf

3. Opis postulatów i przebiegu Procesu Bolońskiego

Kraśniewski, A., *Proces Boloński: dokąd zmierza europejskie szkolnictwo wyższe, wyd. II*, FRSE Warszawa 2006

http://www.socrates.org.pl/socrates2/attach/erasmus/zalaczniki/szkoln_europ-akrasniewski.pdf